

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1963/144.

Karar No:1967/6

Karar tarihi:14/2/1967

Resmi Gazete tarih/sayı:27.6.1967/12632

Davacı : C. H. P. Türkiye Büyük Millet Meclisi Grupları Başkanlığı

Dâvanın konusu : 6830 sayılı istimlâk Kanununun 1 inci maddesi ile 5 inci maddesinin 3 numaralı bendi, özel kişiler yararına kamulaştırmayı söz konusu ettiğinden Anayasa'nın kamulaştırmanın ancak Devlet ve kamu tüzel kişileri yararına yapılabileceğini bildiren 38 inci maddesi hükmüne;

Aynı Kanunun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki "altıncı maddenin son fıkrasında gösterilen ve umumî menfaat karan alınmasına ve tasdikine lüzum olmayan hususlardan dolayı Şûrayı Devlete dâva açılmaz" hükmünün Anayasa'nın idarenin bütün eylem ve işlemlerini yargı denetimine tabi tutan 114 üncü maddesi hükmüne;

Aynı Kanunun 20 nci maddesindeki "mahkemece ihtiyatî tedbir kararı verilemez." hükmünün, Anayasa'nın hak arama hürriyetine ilişkin 31. ve idarenin yargı denetimi altında bulunmasını isteyen 114 üncü maddelerine; JjHİ

Aynı Kanunun acele kamulaştırmalardan söz eden 27 nci maddesine 4 Haziran 1957 günlü ve 7036 sayılı Kanunla eklenmiş olan fıkradaki Kuzey Atlantik Teşkilatı Andlaşması müşterek enfrastrüktür program gerekince memleketimizde yapılacak inşa tesis işleri için gerekli olup ivediliğine Bakanlar Kurulunca karar verilecek olan gayrimenkul kamulaştırmalarında yılı bütçesinde ödenek bulunmadığı takdirde bedel, önceden Maliye Bakanlığının muvafakati alınmak şartıyla, müteakip yıl bütçesine konulacak tahsisattan yukarıdaki esaslar dairesinde ödenir hükmünün, Anayasa'nın 38 inci maddesindeki gerçek karşılıkların peşin ödenmesi esasına;

Aynı Kanunun 32 nci maddesinin B fıkrasındaki kamulaştırma kararının tebliğinden sonra kamulaştırma bedelinin veya gayrimenkul" başkasına devir veya ferağ ve temlikini önleyen hükmün, Anayasa'nın 36 ncı maddesindeki mülkiyet hakkı ilkesine;

Aykırı bulunduğu ileri sürülerek sözü geçen hükümlerin iptali isten inektedir.

İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince 8/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede :

1- Dâva açanların Gurup Başkan Vekilleri oldukları noterlikçe düzenlenen vekâletnamede belli edilmiş olduğundan bu yönün ayrıca araştırılmasına yer olmadığına,

2- C. H. P., T. B. M. M. Genel Kurulunun 14/2/1963 gününde ve 57 nci birleşiminde verdiği kararda dâva konusu kanun hükümlerinin iptali için dâva açılacağı belirtildiğinden işbu kararda sözü geçen önerge ve eklerinin onanlı örneklerinin 15 gün içinde gönderilmesi için tebligat yapılmasına oybirliği ile karar verilmiş ve bu karar gereğinin süresi içinde yerine getirilmesi üzerine 15/4/1963 günü işin esasının incelenmesi kararlaştırılmış olmakla düzenlenen rapor, ilgili kanun ve Anayasa hükümleri, Meclis tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

GEREKÇE :

1- 6830 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin "... hususî şahıslar lehine mahsus kanunlarına müsteniden yapılacak istimlâkler bu kanun hükümlerine tâbidir, "hükümünün, Anayasa'nın kamulaştırmanın ancak Devlet ve kamu tüzel kişileri yararına yapılabileceğine dair 38 inci maddesi hükmüne aykırılığı ileri sürülerek iptali istenmektedir. Aynı hüküm hakkında, daha önce Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu ve Mille Meclisi Gurupları adına açılmış olup 1963/66 esas numarasında kayıtlı bulunan dâva Mahkememizin 28/12/1965 günlü ve 1965/67 sayılı kararı ile, reddedilmiştir. Söz konusu madde hükmünün Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı bulunduğu yolundaki o dâvanın daha önce Anayasa Mahkemesince reddine karar verilmiş olması, sonradan açılmış bulunan bu dâvanın esastan incelenerek karara bağlanmasına engel olmayacağına üyelerden A. Şeref Hocoğlu ve Muhittin Gürün'ün karşı oylarıyla ve çoğunlukla karar verildikten sonra, ortada önce verilmiş bulunan kararda bir değişiklik yapılmasını gerektiren yeni bir hal ve koşul bulunmadığından, 6830 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin dâva konusu hükmünün Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırılığı yolundaki iddia, sözü geçen karardaki gerekçelerle yerinde görülmemiştir,

2- 6830 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin 3 numaralı bendinde özel kişiler yararına kamulaştırma söz konusu olduğu ve bu hükmün Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı bulunduğu ileri sürülmüştür. Sözü geçen 6830 sayılı Kanunun kamulaştırmada kamu yararının bulunduğuna karar verecek mercileri gösteren 5 inci maddesinin iptali istenen 3 numaralı bendi şöyledir : "Hakikî şahıslar lehine istimlâklerde bu şahısların ve hususî hükmî şahıslar hakkında da idare meclislerinin müracaatları üzerine gördükleri hizmet bakımından murakabesine tâbi oldukları köy, belediye, hususî idare veya vekâlet" Anayasa'nın sözü geçen 38 inci maddesinin ilk fıkrasında ise, "Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların, kanunda gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya veya bunlar üzerinde idarî irtifaklar kurmaya yetkilidir." denilmektedir. Anayasa'nın 38 inci maddesi kamulaştırmanın, hangi durumlarda, hangi mercilere yapılacağını göstermiş, esas ve usullerini ise, kanuna birikmiştir 6830 sayılı Kanun da bu esas ve usulleri göstermektedir. Bu Kanunun dâva konusu hükmü özel kişiler yararına kamulaştırma yapılmasını sağlayan bir kural koymamakta; ancak kamu yararının bulunduğuna karar verecek mercileri göstermektedir. Su duruma göre, özel kişiler yararına kamulaştırma yapılmasında Anayasa'ya aykırılık bulunduğu yolundaki iddia, dâva konusu hüküm yönünden değil, böyle bir kamulaştırmaya yetki veren özel kanun hükmü yönünden incelenebilir. Öte yandan Anayasa'nın 38 inci maddesi, kamulaştırma için kamu yararını gerekli görmüşse de, kamu yararının hangi esas ve usullere göre belirtileceğinin düzenlenmesini kanun koyucuya bıraktığından, bu yönün sözü geçen 3 numaralı bentte gerçek kişilerle özel tüzel kişiler yararına yapılacak kamulaştırmalarda, kamu yararının bulunduğuna, bunların başvuruları üzerine, gördükleri hizmet bakımından denetimine tâbi oldukları köy, belediye, özel idare veya Bakanlıkça karar verilir yolunda düzenlenmiş olmasında Anayasa'nın 38 inci maddesine bir aykırılık görülmemektedir.

3- Dâva dilekçenin 6830 sayılı Kanunun 14 üncü maddesine ilişkin bölümünde: (Aynı Kanunun 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasında 46 ncı maddenin son fıkrasında gösterilen ve umumî menfaat karan alınmasına ve tasdikine lüzum olmayan hususlardan dolayı Şûrayı Devlete dâva açılmaz" hükmü Anayasamızın idarenin bütün eylem ve işlemlerini vargı denetimine tâbi tutmağı emreden 114 üncü maddesine aykırı bulunmaktadır.) diye yazılıdır.

Söz konusu madde 10. 11/11/1960 gününde yayınlanan, 6830 sayılı Kanunun 10, 11, 14, 15, 17, 19 ve 30 uncu maddelerinin değiştirilmesi ve bu Kanuna iki geçici madde eklenmesi hakkındaki 122 sayılı Kanunla değiştirilmiş olup, madde bu değişiklikten önce "istimlâk olunacak gayrimenkulün sahibi, zilyed ve diğer alâkalılar veya istimlâki yapan idare tarafından 13 üncü madde gereğince İkametgahlarında tebligat yapılmış olanlar, tebliğ tarihinden itibaren 15 gün,

bunlar haricindekiler, son ilân tarihinden itibaren 30 gün içinde istimlâk muamelesine karşı Şûrayı Devlete ve takdir edilen bedel ile maddî hatalara karşı da gayrimenkulun bulunduğu mahal asliye hukuk mahkemesinde dâva açabilirler. Şu kadar ki, Şûrayı Devlete müracaat edildiği takdirde mahkemeye müracaat müddeti Şûrayı Devlet kararırım katileştiği tarihten, bu karar aleyhine karar tashihi istenmiş ise, bu talebin reddine dair ilâmın tebliği tarihinden cereyana başlar.

6 ncı maddenin son fıkrasında gösterilen ve umumi menfaat karan alınmasına ve tasdikine lüzum olmayan hususlardan dolayı Şûrayı Devlete dâva açılmaz.

İstimlâk dâvaları diğer dâvalara tercihan basit mahkeme usulü ile görülür, "şeklinde iken değişiklikten sonra:" İstimlâk olunacak gayrimenkulun sahibi zilyed ve diğer alâkalılar veya istimlâki yapan idare tarafından 13 üncü madde gereğince İkametgâhlarında tebligat yapılmış olanlar tebliğ tarihinden itibaren 15 gün, bunlar haricindekiler son ilân tarihinden itibaren 30 gün içinde istimlâk muamelesine karşı Danıştay'da ve takdir edilen bedel ile maddî hatalara karşı da gayrimenkulun bulunduğu mahal asliye hukuk mahkemesinde dâva açabilirler. Şu kadar ki, Danıştay'a müracaat edildiği takdirde mahkemeye müracaat müddeti Danıştay kararının katileştiği tarihten, bu karar aleyhine karar tashihi istenmiş ise bu talebin reddine dair ilâmın tebliği tarihinden cereyana başlar.

6 ncı maddenin son fıkrasında gösterilen ve umumî menfaat kararı alınmasına ve tasdikine lüzum olmayan hususlardan dolayı Danıştay'a dâva açılmaz.

İştirak halinde mülkiyette de iştirakçi kendi hissesi hakkında bedel dâvası açabilir.

İstimlâk dâvaları diğer dâvalara tercihan basit muhakeme usulü ile görülür." şeklini almıştır.

Dâvanın dâva gününde yürürlükte bulunan hüküm hakkında değil, sözü geçen 122 sayılı Kananla değiştirilerek yürürlükten kaldırılmış bulunan hüküm için açıldığı, maddenin yeni metninde (Danıştay) terimi kullanılmış olduğu halde, dâva dilekçesinde, yürürlükten kaldırılmış bulunan maddede mevcut (Şûrayı Devlet) teriminin kullanılmış olmasından anlaşılmaktadır. Şu hale göre dâvanın açıldığı günde yürürlükte olmayan hüküm hakkındaki dâvanın reddi gerekir.

4- Dâva dilekçesinde aynı Kanunen 20 nci maddesindeki "mahkemece ihtiyatî tedbir kararı verilemez." hükmünün, Anayasa'nın 31 inci maddesinde yer alan hak arama hürriyetine aykırı olduğu gibi, idarenin yargı denetimi altında bulunmasını öngören 114 üncü maddesine de aykırı düştüğü ileri sürülmektedir.

6830 sayılı Kanunun 20 nci maddesinin, aynı hükmünün Anayasa'nın 31 inci ve 114 üncü maddelerine aykırı olduğundan iptalinin daha önce itiraz yolu ile. Mahkememizde ileri sürülmesi üzerine Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varılarak 5/6/1964 günlü ve 1964/15, 964/45 sayılı kararla itiraz reddedilmiş bulunmakta ise de, sözü geçen 20 nci madde hükmünün Anayasa'ya aykırılığı yolundaki bir dâvanın daha önce Anayasa Mahkemesince reddedilmiş bulunması aynı maddedeki Mahkemece ihtiyatî tedbir kararı verilemez." hükmünün iptali istemi ile sonradan açılan bu dâvanın da esastan incelenerek karara bağlanmasına engel olmayacağına, Üyelerden A. Şeref Hocnoğlu ve Muhittin Gürün'ün muhalefetlerine karşı çoğunlukla karar verildikten sonra işin esasına geçildi :

Söz konusu 20 nci madde şöyledir :

"Madde 20- 16, 17 ve 19 uncu maddelere tevfikân tapu siciline şerh verilen ve lehine istimlâk yapılan idare namına tapu dairesince tescil edilen gayrimenkulun tahliyesi idarece icra memurundan istenir. İcra memuru gayrimenkulu 15 gün içinde tahliye etmelerini şağillerine tebliğ eder. İtiraz veya şikâyet tahliyeyi durdurmaz ve mahkemece ihtiyatî tedbir kararı verilemez.

Gayrimenkulun tahliyesi sebebiyle mal sahibi ve idare tazminat ile mesul tutulamaz."

Anayasa'nın 31 inci maddesi şöyledir :

"Madde 31- Herkes meşru bütün vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya dâvâlı olarak, iddia ve savunma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görevi ve yetkisi içindeki dâvaya bakmaktan kaçınamaz."

Anayasa'nın 114 üncü maddesi şöyledir :

"Madde 114- idarenin hiç bir eylem ve işlemi, hiç bir halde yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz.

İdarenin işlemlerinden dolayı açılacak dâvalarda süre aşımı yazılı bildirim tarihinden başlar.

İdare kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

Önce şu yönün belirtilmesi gerekir ki, ihtiyatî tedbir, bir dâvadan ayrı olarak yararlanılabilecek veya dâvayı çözümleyen ve tarafların haklarını ortaya koyan bir işlem olmadığından, istem ve karar konusu olarak dâva niteliği taşımaz, ancak bir dâvada uygulanabilir. İhtiyatî tedbir, Anayasa'nın 136 ncı ve 140 ıncı maddelerine göre kanunla düzenlenmesi gereken ve Anayasa'nın 31 inci maddesinde dâva hakkının kullanılmasında yararlanılacağına değinilen, meşru vasıta ve yollar sözünün kapsamına da giren yargılama usullerine ilişkin bir konudur. Kısacası bu, bir dâva sırasında veya açılacak bir dâva dolayısıyla başvurulabilen ve hükme bağlanacak hakkın yerine getirilebilmesi için, duruma göre, pek önemli olan bir yoldur. Kanun koyucunun, konuyu düzenlerken kamu yararının gerektirdiği durumlarda ihtiyatî tedbir kararı verilmesini yasaklayıcı bir hüküm koyabilmesi yetkisinin içindedir. Yasaklayıcı dâva konusu hükümle kamu yararı amacının güdüldüğü açıktır. Gerçekten kamulaştırmanın usul ve esaslarını gösteren 6830 sayılı Kanunun 20 nci maddesi tüm olarak incelendiğinde görülür ki maddedeki (Mahkemece ihtiyatî tedbir karar verilemez.) hükmü, her davada uygulanabilecek, genel bir kural niteliği taşımamaktadır. Bu hüküm, kamulaştırma ve tescil işlemleri tamamlanarak mülkiyeti, lehine kamulaştırma yapılan idareye geçmiş bulunan bir gayrimenkulun, boşaltılması işlemine karşı mahkemece ihtiyatî tedbir kararı verilmesini yasaklamaktadır. Bu yasaklamanın, kamulaştırma ile güdülen amacı, yani kamu hizmetini ve kamu yararını bir an önce gerçekleştirme düşüncesiyle konulduğu açıkça anlaşıldığından dâva konusu hükümde Anayasa'nın 31 inci maddesine aykırılık görülmemektedir.

Öte yandan, dâva konusu hüküm, yukarıda açıklandığı üzere yalnız tedbir kararı verilmesini yasaklamakta olup, tarafların boşaltma işlemi aleyhine yargı yerlerine başvurularım ve yargı yerlerinin de dâvayı inceleyerek hakkı belirten bir karara bağlamalarını, başka bir deyimle, yargı denetiminin yerine getirilmesini engelleyici bir nitelik taşımadığından Anayasa'nın 114 üncü maddesine de aykırı bulunmamaktadır.

5- Davacı 6830 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin de Anayasa'ya aykırılığını ileri sürerek iptalini istemiş ise de, bu konuda bir gerekçe göstermemiştir. İptali istenilen madde şöyledir :

"Madde 21- İdare, istimlâkin her safhasında istimlâkten tek taraflı olarak kısmen veya tamamen vazgeçebilir. Şu kadar ki, dâva sırasında vazgeçme halinde dâva masrafları ile sarfedilen emek ve işin ehemmiyeti gözetilerek mahkemece maktuan takdir olunacak avukatlık ücreti idareye tahmil olunur."

Anayasa'nın 38 inci maddesiyle kamulaştırmanın usul ve esaslarının kanunla düzenleneceği kabul edilmiştir. Kamulaştırmanın bitiminden önce kamulaştırmadan vazgeçilmesini düzenleyen dâva konusu hüküm de bu düzenlemeye ilişkin bir hükmüdür. Anayasa'da kamulaştırmadan vazgeçmeyi yasaklayan bir hüküm yoktur. Burada gözönünde tutulması gereken yön, kamulaştırmadan vazgeçmenin, kazanılmış haklara etki yapıp yapmadığı ve böylece Anayasa'nın hukuk devleti ilkesine aykırı bir durum yaratıp yaratmadığıdır. Dâva konusu hükmün kamulaştırmanın gerçekleşmesinden önceki safhaya ilişkin olduğu "istimlâkin her safhasında" sözünden anlaşıldığı gibi, kamulaştırmanın gerçekleşmesinden sonra benzeri durumlarda yapılacak işlemler için, 22 ve 23 üncü maddelerde ayrıca hüküm bulunması da bu görüşü doğrulamaktadır. Dâva konusu maddenin, dâva sırasında vazgeçme halinde dâva masrafları ile mahkemece takdir olunacak avukatlık ücretinin idareye yükletileceğine ilişkin hükmünde ise Anayasa hükümlerine bir aykırılık bulunmamaktadır.

6- Davacı, 6830 sayılı Kanunun acele istimlâklerden bahseden 27 nci maddesine, 24 Haziran 1957 günlü 7036 sayılı Kanunla eklenmiş olan fıkranın da Anayasa'nın 38 inci maddesine aykırı olduğunu ileri sürerek iptalini istemekte ise de, dâva konusu fıkra, Mahkememizin 31/10/1966 günlü ve 1963/122-1966/39 sayılı kararıyla ve bu dâvanın açılmasından sonra iptal edilmiş bulunduğundan bu fıkraya ilişkin dâva için yeni bir karar verilmesine yer kalmamıştır.

7- Dâva dilekçesinde, 6830 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin (b) bendindeki, kamulaştırma kararının tebliğinden sonra kamulaştırma bedelinin veya gayrimenkulün başkasına devir veya ferağ ve temlikini önleyen hükmün Anayasa'nın 36 ncı maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İptali istenilen 32 nci maddenin (b) bendi şöyledir :

"Madde 32- Aşağıda yazılı muamele ve fiiller memnudur

a-

b- İstimlâk kararının tebliğinden sonra istimlâk bedelinin veya gayrimenkulün başkasına devir veya ferağ ve temlik;

Anayasa'nın 36 ncı maddesi şöyledir :

"Madde 36- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yaran amacıyla, kanunla sınırlanır. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

İptali istenilen hüküm, kamulaştırılan gayrimenkulün veya kamulaştırma bedelinin, başkasına devir ve ferağ veya temlikini yasaklamış olması bakımından mülkiyet hakkını sınırlayıcı bir nitelik taşımaktadır. Ancak Anayasa'nın 36 ncı maddesinde, mülkiyet hakkının, ancak kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlanabileceği ve bu hakkın kullanılmasının toplum yararına aykırı olmayacağı açıklandığı gibi, 38 inci maddesinde de "Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek karşılığı peşin ödenmek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların kanunda gösterilen esas ve usullere göre, tamamını veya bir kısmını kamulaştırmaya yetkilidir." denildiğinden Anayasa'ya aykırılık sorununun çözülmesi dâva konusu sınırlamada kamu yaran amacının bulunup bulunmadığının anlaşılmasına bağlıdır.

6830 sayılı Kanuna, geçici komisyonun teklifi ile girmiş bulunan 32 nci maddenin gerekçesinden ve komisyon başkanının meclisteki açıklamasından anlaşılacağı üzere, dâva konusu yasaklayıcı hüküm, maddeye, kamulaştırmalarda suiistimal ve spekülasyona ve gayrimenkul değerlerinin bu yollardan yükseltilmesine yer bırakmamak, gerçek değerini biçilmesini sağlayarak idareyi kanunun öngördüğü gerçek karşılık üstünde malî bir yüküm altında kalmaktan korkmak ve

Esas No:1963/144.

Karar No:1967/6

bu yönden kamulaştırmanın amacına ulaşmasını güçleştirecek veya aksatacak durumları önlemek düşüncesiyle konulmuştur.

Görülüyor ki, iptali istenilen hüküm, kamulaştırma işlemine bağlı ve onun belli bir safhasından sonrasına ilişkin olup, kamulaştırmanın kanuna ve kamu yararına uygun olarak amacına ulaşması ile ilgili ve bu konuda gerekli ve yararlı bir nitelik taşımaktadır. Bu nedenler karşısında dâva konusu hükümde de Anayasa'ya aykırılık görülmemektedir.

SONUÇ :

Yukarıda açıklanan sebeplerden ötürü ;

a) 6830 sayılı kanunun 1 inci maddesinde yer alan "..... ile hususi şahıslar lehine mahsus kanunlarına müsteniden yapılacak istimlâklar" ın bu kanuna tabi olacağına ilişkin hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve bu hükme ilişkin dâvanın reddine;

b) Aynı Kanunun 5. maddesinin dâva konusu 3 numaralı bendi hükmünün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve bu bende ilişkin dâvanın reddine;

c) Aynı kanunun 14 üncü maddesinin dâva konusu ikinci fıkrası 4/11/1960 günlü ve 122 sayılı kanunla değiştirilmiş ve dâvanın ise değiştirilen eski hüküm hakkında açıldığı dâva dilekçesinden anlaşılmış olmakla yürürlükten kalkmış olan hükme yöneltmiş bulunan dâvanın reddine;

ç) Aynı kanunun 20 nci maddesinde yer alan "..... ve mahkemece ihtiyati tedbir kararı verilemez." şeklindeki hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına ve bu hükme yöneltilen dâvanın reddine;

d) Aynı kanunun 21 inci maddesi hükümlerinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve bu hükümlere ilişkin dâvanın reddine;

e) Aynı kanunun 27 inci maddesine 7036 sayılı kanunla eklenen ve dâvaya konu yapılan fıkra, Mahkememizin 31/10/1966 günlü ve 1953/122 -1966/39 sayılı kararı ile ve işbu dâvanın açılmasından sonra iptal edilmiş olduğundan konusu kalmayan bu fıkra ile ilişkin dâva hakkında karar verilmesine yer olmadığına;

f) Aynı kanunun 32 nci maddesinin dâva konusu (b) bendinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve bu bende ilişkin dâvanın reddine; 14/2/1967 gününde oybirliği ile karar verildi. 14/2/1967

Başkanvekili

Lütfi Ömerbaş

Üye

Şemsettin Akçoğlu

Üye

İhsan Keçecioğlu

Üye

Salim Başol

Üye

A. Şeref Hocaoglu

Üye

Fazlı Öztan

Üye

Celâlettin Kuralmen

Üye

Fazıl Uluocak

Esas No:1963/144.

Karar No:1967/6

Üye
Sait Koçak

Üye
Avni Givda

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Recai seçkin

Üye
Ahmet Akar

Üye
Ziya Önel

Üye
Muhittin Gürün

MUHALEFET ŞERHİ

Yukardaki kararın 1 ve 4 No. lu bentleri ile; 6830 sayılı istimlâk Kanununun 1 inci ve 20 nci maddelerinde yer alan ve bu dâvaya konu teşkil eden hükümlerinin iptali hakkındaki istemin esastan incelemeye tâbi tutularak sözü geçen hükümlerde Anayasa'ya aykırı bir cihet olmadığı sonucuna varılmış bulunmaktadır.

Halbuki, karar içinde de açıklandığı üzere, bunlardan;

1 inci maddede yer alan hükmün aynı konuda açılmış bulunan bir iptal dâvası sonucunda, ve

20 nci maddede yeralan hükmünde, aynı konunun itiraz yolu ile incelenmesi sonucunda;

Anayasa'ya aykırı bulunmadıkları, daha önce, Anayasa Mahkemesi tarafından hükme bağlanmış olduğundan aynı konularda bir defa da bu dâva üzerine yeniden inceleme yapılması ve işin esası hakkında yeni bir karar verilmesi mümkün olmadığından, bu kere daha önceki kararlardan bahisle (Yeni bir karar verilmesine yer olmadığı) yolunda karar verilmesi gerekirdi.

Her ne kadar kararın, dâva konusu 1 inci maddeye ilişkin 1 No. lu bendinde, usule ait olan bu görüş reddedilmekle beraber hemen altında (önce verilmiş kararda bir değişiklik yapılmasını gerektiren yeni bir hal ve koşu] bulunmadığından) o karardaki gerekçelerle dâvanın reddedildiğinin açıklanmış olmasından, bu dâvada da bir bakıma eski kararın esas alındığı, ve bu seferki dâvanın çözümünün evvelki dâvaya bağlandığı anlaşılmakta, ancak (Yeni bir şart ve koşulun araya girmesi halinde) inceleme yapılması yoluna gidileceği ileri sürülmekte ve bu suretle muhalefet görüşüne, tam olmamakla beraber kısmen yaklaşan bir gerekçe ortaya konulmakta ise de kararın 4 No. lu bendinde yer alan ve kanunun 20 nci maddesine ilişkin bulunan inceleme de yukarıda konulan prensipten ayrılarak, yani önceki karardan sonra geçen zaman içinde (Yeni bir şart ve koşulun araya girip girmediği) yolunda bir incelemeye girişilmiyerek, bazı noktalarda evvelki karara ait gerekçeden farklı sayılabilecek nitelikte, yeni bir gerekçeye başvurulduğu görülmektedir.

Anayasa'nın 152 nci ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 44 sayılı Kanunun 50 ve 51 inci maddelerinde, aralarında bir ayırım yapmaksızın ve genel nitelikte olmak üzere, Anayasa Mahkemesi kararlarının kesin olduğu ve Devlet organ ve makamları ile gerçek ve tüzel kişileri bağladığı açık bir şekilde yazılı bulunduğundan, bu nitelikleri sadece iptal

Esas No:1963/144.

Karar No:1967/6

kararlarına tanıyarak, aynı surette nihai çözüm sağlayan, Anayasa'ya uygunluğu tesbit eden kararları bunun dışında saymanın mümkün olamayacağı düşüncesindeyiz.

Konuya ilişkin sair görüşlemizi 28/6/1966 günlü ve 1963/132 1966/29 sayılı karara ait muhalefet şerhinde de ayrıca açıklamış bulunmaktayız,

Gerek sözü geçen muhalefet şerhindeki, gerekse yukarıdaki sebeplerle kararın bu konulara ilişkin kısımlarına muhalifiz.

Üye

A. Şeref Hocaoglu

Üye

Muhittin Gürün